

Turist Rehberlerinin Yaşadıkları Deneyimlere Göre Doğu Karadeniz Bölgesi Yayla Turizminin Değerlendirilmesi¹

Assessment of The Eastern Black Sea Region Plateau Tourism According to The Experiences of The Tourist Guides

Fazıl Kaya², Sema Küçükali³, İsmail Kızılırmak⁴

Öz

Doğanın bozulmadığı ve insanların doğayla bütünleşebilecekleri destinasyonlara yönelik ilgi her geçen gün artış göstermektedir. Doğadaki yaşam ve yerel halk ile etkileşim kurmak, bölgeyi tanımayan turistler için kolay olmamaktadır. Yayla turizmi gibi doğa turizminde etkileşime öncülük edecek ve iletişimi kolaylaştıracak rehberlere ihtiyaç duyulmaktadır. Turist rehberleri turizm destinasyonlarında ve özellikle yayla turizminde yerel halk ile iletişim, güvenlik vb. gibi pek fazla role sahip olabilmektedir. Böylece bu araştırmanın amacı, turist rehberlerinin Doğu Karadeniz Bölgesi yayla turizmi turları kapsamında elde ettikleri deneyimlerin irdelenmesidir. Bu kapsamda, alanında uzman turizm rehberleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak, veriler üzerinden betimsel analiz yoluna gidilmiştir. Araştırma sonucunda, turist rehberlerin gözüyle yerel halkın yığın ve yoğun turist kitlelerine sıcak bakmadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yayla Turizm, Profesyonel Turist Rehberleri, Doğu Karadeniz Bölgesi

Abstract

There is an increasing interest in destinations where nature is not disturbed and people can integrate with nature. However, living in nature and interacting with local people is not easy for tourists who do not know the region. There is a need for guidelines that will lead to interaction and facilitate communication in nature tourism such as plateau tourism. Tourist guides have a lot to roll in all areas of tourism and especially in the tourism of the highland, such as communication with local people, safety of tourists and so on. Thus, the purpose of this research is to analyze the experiences of the tourist guides in the Eastern Black Sea Region. Semi-structured interviews were conducted with expert tourism guides in the field, Descriptive analysis was performed on the obtained data. In terms of the results obtained in the study, it was determined that the local people were negatively looking for mass tourist tours.

Keywords: Highland Tourism, Professional Tourist Guides, Eastern Black Sea Region

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 06 / 09 / 2019

Accepted: 23 / 10 / 2019

¹ Bu çalışma, II. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi'nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş ve revize edilmiş halidir.

² Dr. Öğr. Üyesi., Gümüşhane Üniversitesi, Turizm Fakültesi, fkaya@gumushane.edu.tr, Orcid: 0000-0002-2801-0193

³ Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Ilgaz Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu, semaakucukali@gmail.com, Orcid: 0000-0002-0165-6293

⁴ Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, ikizilirmak@istanbul.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9141-6420

Giriş

Alternatif turizm türlerinin doğaya dayalı alt formlarından biri olan yayla turizmi, dağların yüksek rakımlarına ve doğal yaşam alanlarına yönelik turistlerin seyahatlerini içermektedir. Yaylacılık ve yayla turizmi, dünyada özellikle Alp Dağları kuşağı boyunca gelişme gösterirken, Türkiye’de ise; Akdeniz, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

Yayla turizmine yönelik yoğun talep, son on yılda bir artış göstermektedir. Böylece yurtdışında ve yurtiçinde çok sayıda tur operatörü ve seyahat acentası, yaylaların olduğu birçok destinasyona turlar düzenlemektedir. Turların bir paydaşı olarak turist rehberleri, turist ve acenta tarafından tur kalitesini önemli ölçüde etkileyen ve turun yönetilmesinde önemli görev ve sorumluluklara sahip olan sektör çalışanlarıdır. Turist rehberlerinin, hem turistlerin beklenti ve ihtiyaçlarını hem de turistik bölgenin arz özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olması ve sahadaki deneyimleri, birçok turizm paydaşı açısından önemli görülmektedir. Yayla turizmi gibi, hem doğal ve kültürel yaşam alanlarını içeren bu turizm türünde, turist rehberlerin yüklendiği sorumluluk ve roller daha da önemli hale gelmektedir. Turist rehberleri, yayla turizmi seyahati boyunca iklimsel şartlar, ulaşım zorluğu, konaklama çeşitliliğinin darlığı, sağlık sorunları vb. gibi özel durumlardan dolayı daha spesifik bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Turist rehberlerinin; iletişim, yönetim, tanıtma, eğlendirme ve olağan üstü durumlarla baş edebilme gibi taşıdıkları temel görevlere baktığımızda, yayla turizmi açısından bu özelliklerin önemi bir daha ortaya çıkmaktadır.

Turist rehberleri, tüm turizm faaliyetlerinde olduğu gibi yayla turizminde de yerel halkın turistler ile buluşmasında ve turistlerin doğa ile bütünleşmesinde aracı rolü oynamaktadır. Dolayısıyla, turist rehberlerinin bu süreçte elde ettikleri deneyimlerin irdelenmesi oldukça önemlidir. Bu durum, birçok araştırmacı tarafından bilinmesine rağmen, yayla turizmi üzerine sınırlı sayıda araştırmaların yapıldığı da bir gerçektir. Yapılan bu araştırma sözü edilen, bu eksiklikten yola çıkarak, turist rehberlerin yayla turizmi faaliyetlerinde elde ettikleri deneyimlerin neler olduğu ortaya konulacak ve devamında da turist rehberlerinin yerel halk ve turist beklentilerine yönelik görüşlerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır.

1. Kavramsal Çerçeve

Dünya coğrafyasında yayla yaşamı ve ilkbahar mevsiminden başlayarak sonbahar mevsimine kadar süren başta ekonomik olmak üzere, sağlık, kültür ve rekreasyonel amaçlar ile yapılan yaylalara göç, uzun bir tarihsel geçmişe dayanmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2009). Yaylalar, insanların yazın hayvanları ile birlikte çıktığı, kısmen tarım yapabildiği ve ayrıca serinlenme maksadıyla bir süreliğine konakladığı yüksek düzlüklerdeki (plato) yerleşmelerdir (Güngördü, 2003; Zaman, 2007, Somuncu, vd., 2012). Yaylacılık faaliyetleri, bölgelere göre değişiklik göstermekte olup, yaylalara çıkışlar genellikle Nisan ve Haziran aylarında ve inişler ise Ağustos ve Ekim ayları arasındaki dönemlerde yapılmaktadır. Yaylalarda kalma süreleri de genellikle 90-150 gün arasında değişmektedir (Zaman, 2010). Dünyada yaylacılık faaliyetlerini incelediğimizde; örneğin Yunan toplumlarında, çeşitli şenliklerinin yaylalarda yapıldığını olimpiyat oyunlarından anlamaktayız. Yine Anadolu coğrafyasında, uzun bir süre hâkimiyet süren Selçuk ve Osmanlı imparatorluklarına bağlı göçebe toplumlarında da yayla kültürünün oldukça yaygın olduğunu tarihi kaynaklardan görmekteyiz. Anadolu insanı, hayvancılık ve bazı sebeplerden dolayı yüksek, engebeli ve otlak ve suyun bol olduğu serin bölgelere göç etmektedir. Günümüz de ise, her ne kadar Anadolu’da kent yaşamının tercih edilmesine rağmen Karadeniz, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde yayla kültürünün halen devam ettiğini bilmekteyiz (Haberal, 2013). Yayla kültürü, Anadolu toplumları için her dönem bir geleneksel kültür özelliği taşımaktadır. Bu bölgelerin coğrafik yapısı, toplumun sosyolojik geçmişi ve ekonomik yapı yayla kültürünün devamını sağlayan ana unsurlar olarak ifade edilebilir.

Türkiye’de yaylalara çıkış amacı; temel olarak hayvancılık ve hayvancılığa dayalı çeşitli üretim faaliyetlerinin yapılmasına dayanmaktadır (Koca, 1995). Ancak zamanla yaylaya göç etme amaçlarında bölgelere göre çeşitlilik yaşandığı da görülmektedir. Yaylalar ekonomik kazanç elde etmenin yanında sağlık, kültürel ve turizme katılma amaçları da yer almaktadır (Kızılırmak, 2006). Dünyada turizmin gelişimine bağlı olarak doğaya dönüş arayışında olan turistler için yayla ve dağlık alanlar, oldukça rağbet edilen merkezler haline gelmiştir. Ayrıca yaşadığı kırsal yaşamdan kopup kent yaşamına başlayan bireylerin de zamanla bu bölgelerde dinlenme amaçlı evler yaparak yılın belirli zamanlarını burada geçirmektedir. Dolayısıyla yaylaların işlevlerinde tarihsel süreç içerisinde yaşanan değişimler aşağıdaki tablo 1’de özetlenmektedir (Doğaner, 2001).

Tablo 1. Yayların Zamanla İşlevlerindeki Değişimler

Dönemler	Yaylardaki Değişimin Temel Nedenleri
1950 ve öncesi	Geleneksel yayla faaliyetleri yürütülmektedir. Yaylaların temel işlevi, hayvancılığa dayanmaktadır.

1950-1980	Kırsaldan kentlere doğru bir göç başlamıştır. Yaylalardaki nüfus azalmış ve yaylalar zamanla terk edilmiştir.
1980-1990	Yaylalardaki rekreasyon faaliyetler gelişmiş ve yaylalara geri dönüşler başlamıştır.
1990 ve sonrası	Turizm merkezleri belirlenmiştir. Yaylalardaki aktivitelerde ve turizm yatırımlarında, artış ve işlevlerinde önemli ölçüde değişim başlamıştır.

Kaynak: Somuncu, vd., (2012), **Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylarında Çevresel Değişim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Türkiye, coğrafi olarak dağlık bir bölgede bulunmasından dolayı yaylalar bakımından oldukça zengindir. Türkiye'nin birçok bölgesinde yüksek dağlar ve iklimsel şartlardan kaynaklı olarak yayla alanları mevcuttur. Akdeniz Bölgesi ve Doğu Karadeniz Bölgesi, yayla turizmi açısından öne çıkan bölgelerdir. Doğu Karadeniz Bölgesinde, artan turizm ve rekreasyonel faaliyetlerden dolayı Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde 1990 yılında başlayan "Yayla Turizm Projesi" ve sonrasında 1992 yılında "Doğu Karadeniz Turizmi" ile ilgili bir çalıştay düzenlemiştir. Bu çalıştayda, yayla ve dağ turizmi öne çıkan konu başlıklarıdır. Bu projelerin temel amacı, koruma kullanma döngüsü içinde, yaylaların doğal çekiciliklerinin değerlendirilmesidir (Kızılırmak, 2006). Doğu Karadeniz Bölgesi'nde gerçekleştirilen geleneksel yaylacılık faaliyetlerinde bir azalma yaşanmasına rağmen, günümüzde turizme konu olmaya başlamıştır (Somuncu, vd., 2012). Yayla turizmi açısından dağlık alanlar yönüyle en uygunluk gösteren alanlar, Doğu Karadeniz kıyı dağlarıdır (Zaman, 2007). Güngördü, (2003); bölgede Trabzon, Gümüşhane, Giresun, Ordu, Rize, Artvin ve Bayburt dağları üzerinde yayla turizmine hizmet edecek önemli yaylalar bulunduğunu ifade etmektedir. Bu yaylaların önemlerini sıralamak gerekirse, Trabzon'da; Karadağ, Çaykara, Uzungöl ve Hamsiköy; Gümüşhane'de; Kadirga, Erikbeli ve Kazıkbeli; Giresun'da; Bektaş ve Kümbet; Ordu'da; Çambaşı ve Kenstalan; Rize'de; Kaçkar ve Ayder Yaylalarıdır. Yaylalarda, doğal güzelliklerinin yanında yayla konutlarının özgün mimarisi, yayla hayatındaki kültürel çeşitlik ve çekicilikler turistler için de çekici unsurlardır.

Doğal alanlarda hızlı nüfus artışları, hava ve ses kirliliği gibi durumlar ekosistemin flora ve faunasına zarar vermektedir (Calaretu, 2011). Dağlık alanlarda doğanın sürdürülebilirliğine uygun yapılmayan her türlü girişim, geri dönüşü olmayan tahribatlar yaratmaktadır (Veith, 2011:39). Gelişigüzel ve plansız bir şekilde gelişen yayla turizmi veya dağ turizmi, pek çok dağ bölgesinin kültürel ve doğal değerlerinin yok olmasına neden olmuştur. Halbuki bu gibi alanlarda turistlerin, yerel halkın ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarına uygun şekilde bir denge gözetilmelidir (Doğanay, 2009). Yaylalarda son zamanlarda ulaşım yollarının doğal denge gözetim yapılmadan her yere yayılması ve yapılması, modern binaların sayısının gün geçtikçe artış göstermesi, konaklama alanları için sivil mimariyi görmezden gelinerek yapılan binalar vb. çarpık yapılaşma sonucu yaylaların eski görüntülerinden uzaklaştırmaktadır (Bakdemir ve Özdemir, 2002: Küçükali, Kaya ve Kızılırmak, 2017). Yayla turizmi faaliyetlerinin başlamasına bağlı olarak kentleşen ve çağdaş görünüm kazanan yerleşim alanları da bulunmaktadır. Bu yerleşim yerlerinden biri de Gözde yaylasıdır. Gözde yaylasının orijini, her ne kadar hayvancılık ve tarıma dayalı olsa da, yayla turizmi faaliyetlerinin başlamasına bağlı olarak ciddi bir nüfus göçüne ve mesken yapılanmasına maruz kalmıştır. Eski görüntüsünden oldukça uzak bir tablo çizen yerleşim alanının, yayla özelliğini kaybettiği söylenebilir (Koca, 1995). Böylece turistlerin otantik ve eşsiz deneyim arama isteklerini de yok ettiği ifade edilebilir. Hâlbuki, Kızılırmak, Çifçi ve Kaya'nın (2015) ifade ettiği gibi, turistlerin yayla deneyimi açısından otantik değerlere karşı olan talepleri, turist talebinin oluşmasında oldukça etkili olan unsurlardan birisidir.

Marg (1997) tarafından yapılan bir çalışmada, turistlerin Nepal destinasyonuna gelişlerinde bakir doğa ve eşsiz manzara ve kültürel değerlerin etkisinin oldukça fazla olduğunu tespit etmişlerdir. UNEP (2007:11), dünyada yıllık küresel bazda turizm rakamları, dağlık bölgelerde yüzde 15-20 ve 70-90 milyar dolar arasında gerçekleşmektedir. Turistler, dağlık bölgelere iklim, eşsiz görüntüler, vahşi yaşam, yerel kültür ve karlı manzaralar gibi görmek amacıyla seyahat etmektedirler. Dağ turları, bireysel rehberli veya tur rehberleri eşliğinde gerçekleşmektedir. Bu turlar, genellikle de konaklamalı olarak gerçekleşmektedir. Innocent (2012), dağ turizminin (yayla turizmi) geliştiği bölgelerden biri de Romanya Parang bölgesidir. Bölgede, 1990'lı yılların başlarında, yerli halkın da içinde olduğu bir turizm gelişimi söz konusu olmuştur. Yerli halk geleneksel dağ evlerini, turistlerin hizmetine açarak, doğrudan ekonomik açıdan gelir elde etmiştir. Assenova, (2012), eko turizme (yayla turizmi) evlerini açan bölgelerden biri de Bulgaristan Istranca'dır. Bölgede, yayla turizminin yaygınlaşmasına öncülük ederek, geleneksel yapıda dizayn edilen ağaç evlerle turistlerin ihtiyaçlarına cevap verilmiştir.

Turist Rehberinin Rolü

Turist rehberleri, turistlere eşsiz bir deneyim yaşatma çabasıyla, turist memnuniyeti sağlanması konusunda öncü bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla bir turist rehberinin, tur programı boyunca ortaya koyduğu performans turist memnuniyeti ile paralellik gösterecektir. Turistler, seyahat ürün ve hizmetlerini değerlendirirken turist rehberinin performansını kilit faktör olarak görmektedir (Mossberg, 1995:438). Turist rehberliği mesleğinin önemli bir bölümü, turistlerin ziyaret etmiş olduğu çevrenin yorumlanmasıdır. Bu, turistlerin ilgili destinasyon ile ilgili bilgi sağlayarak, ihtiyaç ve meraklarını doyurmalarını sağlamaktadır. Turist rehberlerinin yorum teknikleri ve hizmet tutumları turistler ile güçlü ilişkiler kurulmasında önemli bir faktördür (Bowie ve Chang, 2005: 303-322).

Turist rehberleri, ev sahibi destinasyon ve turistler arasında köprü görevi görmektedir (Tsaur ve Teng, 2017:438-448). Cohen (1985) turist rehberlerinin rollerini dört başlık altında toplamaktadır:

1-Yardımcı (*Enstrümantal*) rolü; yol göstermek, tur sürecinin kusursuz işlenmesini sağlamak ve hedef destinasyona güvenli giriş yapabilmeyi kapsamaktadır.

2-Sosyal (*Social*) rolü; grup içerisinde sıcak bir atmosfer oluşturmak ve sosyal etkileşim üzerine odaklanmaktadır.

3-Etkileşim (*Interactive*) rolü; organize edilen tur dahilinde bir bölgeyi turistlere sunmak, ev sahibi destinasyon, turistler, tur sağlayıcıları ve yerel halk arasında koordinasyon sağlanması anlatılmak istenmektedir.

4-İletişim (*Communicative*) rolü; grup için ilgi odağı olan doğru bilgileri aktarmak, bilinmeyi aydınlatmak gibi rolleri, sorumlulukları kapsamaktadır. Ek olarak Luoh ve Tsaur (2014) göre, turist rehberleri beklenmedik durumları idare etmeli, turistlerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamalı, turdan kaynaklı ortaya çıkabilecek çatışma ve problemleri çözmeli, turistlerin şikayetlerini dikkate almalı ve geri bildirim yapmalıdır.

Özetle, tur esnasında ortaya çıkabilecek tüm beklenmedik süreçleri yönetebilmelidir. Tüm bu özellikler, turun (seyahat planının) genel kalitesinin sürdürülebilir olması açısından oldukça önemlidir. Ayrıca turist rehberleri uzmanlaştıkları alanlara göre de farklı roller üstlenmekte ve beklentiler değişebilmektedir. Turist rehberleri, turistlerin ihtiyaçlarına göre kültürel arabulucu, eğitici, lider, halkla ilişkiler, sosyolog, psikolog vb. oldukça çok sayıda alanda gelişmiş bir role sahip olmaktadır. Bu rehberler, gerek yorumlama konusundaki becerileri, doğal çevreye zarar verebilecek olumsuz etkileri en aza indirme çabaları ve çevreyi koruma konusundaki hassasiyetleri ile genel rehberlerden daha spesifik rollere sahip olduğu bir gerçektir (Tetik, 2012:6-24). Kline (2001:7) yaptığı çalışmada, sürdürülebilir turizm gelişimi için rehberlerin kaynak yöneticiliği rolüne vurgu yapmaktadır. Weiler, Johnson ve Davis (1991) ve Howard, Thwaites ve Smith tarafından 2001 yılında doğa rehberlerinin rolleri üzerine yaptıkları çalışmalarda, rehberlerin rollerine "kaynak yönetimi" rolünü de eklemişler ve Cohen'in modelini daha da geliştirilmiştir (Koroğlu, 2013:92). Cohen'in çalışmaları temel alınarak oluşturulan turist rehberlerinin doğaya dayalı turizm içerisindeki rolleri Tablo 2'de verilmektedir (Howard, Thwaites ve Smith, 2001: 32).

Tablo 2. Doğaya Dayalı Turizm Faaliyetleri İçerisinde Turist Rehberlerinin Rollerini

	DIŞSAL	İÇSEL
Liderlik Rolü	Enstrümantal Liderlik Yol gösterme, ulaşım, emniyet ve güvenlik sağlar	Sosyal Liderlik Grup içindeki uyumu korur
Arabuluculuk Rolü	Etkileşimsel Arabuluculuk Yerel halk ve turistler arasında tehdit içermeyen ortamlar hazırlar	Öğretici Arabuluculuk Bilgi aktarıcı/sağlayıcı ve yorumcu
Kaynak Yönetimi	Sorumlu davranışları motive eden kaynak yöneticisi Yöreye ya da bölgeye olabilecek etkiyi azaltır	Çevresel yorumcu Çevreye yönelik uzun vadeli davranışları olumlu teşvik eder

Kaynak: Howard, J., Thwaites, R. ve Smith, B. (2001:33).

2. Yöntem

Dünyada, ekoturizm destinasyonlarına yönelik talep her geçen gün artmaktadır. Ekoturizme yönelik bu kadar ilginin artmasında birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin başında, şehirlerin yaşam alanlarının daralması, iş ortamlarında yaşanan stres, kaygı, vb. duygular ve farklı yerlere olan ilgi gelmektedir. Dolayısıyla bu gibi destinasyonlarda, turistler daha etkili zaman geçirme niyetini taşımaktadır. Ancak doğal yaşam ve yerel halk ile etkileşim kurmak, bölgeyi tanımayan turistler için kolay olmamaktadır. Yayla turizmi gibi doğa turizminde, etkileşime öncülük edecek ve iletişimi kolaylaştıracak rehberlere ihtiyaç duyulmaktadır. Turist rehberleri turizm destinasyonlarında ve özellikle yayla turizminde yerel halk ile iletişim, güvenlik vb. gibi pek fazla role sahip olabilmektedir. Literatürde, turistlerin deneyimlerine ilişkin bir çok çalışma bulunmasına rağmen, yayla turizmi gibi spesifik bilgi gerektiren turizm türlerine ilişkin herhangi bir araştırmaya ulaşılmamıştır. Bu durum, literatürde cevaplanması gereken bir boşluk oluşturmaktadır. Böylece bu araştırmanın amacı, turist rehberlerinin Doğu Karadeniz Bölgesi yayla turizmi turları kapsamında elde ettikleri deneyimleri ortaya koymaktır.

Bu araştırmanın evrenini, Doğu Karadeniz Bölgesinde ekoturizm turları kapsamında yaylalarda turist rehberliğini deneyimlemiş bireyler oluşturmaktadır. Türkiye genelinde 10 bini aşkın turist rehberi olduğu düşünüldüğünde, bunların bir kısmının Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunduğu varsayıldığında, rehberlere ulaşmanın zaman ve mekan açısından

mümkün olmadığı için örnekleme yoluna gidilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada, amaçlı örneklem türlerinden kartopu örnekleme yoluyla sahada çalışma yapan toplam beş turist rehberi ile görüşme yapılmıştır.

Kartopu örnekleme yöntemi, çalışmada yer alan kıstaslara uyan katılımcılara yer vermeyi içermektedir. Bu yöntemde amaç, konu hakkında en fazla bilgiye sahip, deneyimli bireylere ulaşmaktır (Merram, 2013:78). Çalışmaya, Doğu Karadeniz Bölgesine düzenlenen yayla turlarında uzun sürelerdir görev alan ve bölgenin yaylalarını çok iyi bilen, yıllara göre buralarda yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeleri deneyimleyen rehberler alınmıştır. Veriler, yazarlar tarafından literatür ışığında hazırlanan sorular ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Söz konusu sorular;

- Yayla turizm faaliyetlerini yürüten rehberlerin bilmesi gereken olmazsa olmaz spesifik bilgiler,
- Yayla turizmüne katılan turistlerin beklentileri,
- Yayla turizmüne yönelik yerel halkın yaklaşımı ve
- Tur boyunca karşılaşılan sorunlar ve zorluklardır.

Araştırmanın verileri, 25 Haziran-27 Ağustos tarihleri arasında turist rehberlerle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Bu tarihler arasında, turizm sezonunun yoğun olması nedeni ile turist rehberlerinin turlarda bulunması ve görüşmecilerin benzer görüşleri sunması, yani doyum noktasına ulaşılması nedeniyle beş rehber ile görüşmeler sınırlandırılmıştır. Görüşmeler, Rize ve Trabzon merkezli tur güzergahlarında ve rehberlerin belirttikleri mekanlarda gerçekleşmiştir. Görüşmeler, katılımcıların izinleri doğrultusunda dijital olarak kaydedilmiştir. Görüşmeler, 30-55 dakika arasında bir süre ile gerçekleşmiştir. Görüşmelerde elde edilen veriler, daha sonra metin haline dönüştürülmüştür. Çalışmada elde edilen veriler, betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analizde, katılımcıların görüşlerinin çarpıcı bir şekilde sunulması amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:256).

3. Bulgular

Bu başlıkta turist rehberlerine ilişkin genel özelliklere yer verilmiştir. Katılımcıların her biri katılımcıların ilk harfi olan "K" ile başlanarak yazarlar tarafından sıralandırılmıştır. Turist rehberlerinin eğitim durumları, bölge deneyim süreleri ve bağlı oldukları rehberlik odası ilişkin aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

	Eğitim Durumu	Bölge Deneyimi	Rehberlik Odası	Yabancı Dil
K1	Lisans	6	Nevşehir Rehberler Odası	İngilizce
K2	Lisans	4	Trabzon Rehberler Odası	İngilizce
K3	Lisans	5	Ankara Rehberler Odası	İngilizce
K4	Lisans	8	Trabzon Rehberler Odası	İngilizce
K5	Lisans	7	Nevşehir Rehberler Odası	İngilizce

Tablo 2'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan toplam beş turist rehberinin lisans mezunu oldukları, farklı odalara bağlı oldukları ve genelde yabancı dillerinin İngilizce olduğu görülmektedir. Bölgede aktif olarak çalışma süreleri, 4-8 yıl olarak değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda turist rehberleri ile bölgede bulunan yaylalarda yaşadıkları deneyimlere ilişkin görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin içerikleri aşağıda irdelenmektedir.

Turist rehberlerinin yaşadıkları deneyimlere ilişkin değerlendirmeler:

Turist rehberlerinin yayla turizmüne yönelik yaşadıkları deneyime ilişkin yapılan görüşmelerde aşağıda belirtilen sorular çerçevesinde ele alınmıştır.

Eko turist rehberleri, çevrenin önemini anlatan, çevreye olan olumsuz etkileri en aza indirebilecek uygulamaları teşvik eden, doğal ve kültürel çevrenin sürdürülebilirliğine katkı sağlayan ve turistlerin günlük hayatlarında da doğal ve kültürel çevreye olan duyarlılıklarını artırmak için turistleri motive eden kişiler olarak tanımlanmaktadır. Doğa temelli turlara rehberlik eden bir turist rehberi, o bölgeye veya doğaya ait olan hayvanları, kuşları, çiçekleri anlatmak ve saklı kalmış olan doğanın gizemlerini grubu ile keşfetmelidir (Demoray, 2007). Bu nedenle doğa temelli turlarda da turist rehberi, turun kalbi ve ruhudur. Ekoturizm bünyesinde yer alan yayla turizmi, turistlere eğlenceli ve doğal bir deneyim sunarken bunu çevresel ve kültürel bilinç ve sorumluluk içerisinde gerçekleştiren bir turizm çeşididir. Dolayısıyla bu konudaki kilit stratejilerden biri de, doğa temelli turların uzmanlaşmış tur rehberlerine bağımlı olmasıdır (Weiler ve Ham 2002:52). Dolayısıyla turistlerin bölge ile ilgili konularda ve özellikle tabiat ile ilgili bilimsel bilgilere de sahip olması oldukça önemlidir.

- Yayla turizm faaliyetlerini yürüten rehberlerin bilmesi gereken olmazsa olmaz spesifik bilgiler

Buna ilişkin katılımcıların görüşlerine baktığımızda ise; K1 katılımcısı; hava şartları ve sağlık sıkıntılarına dikkat çekmiştir. Buna ilişkin olarak da "Turist grubuna hava ve yol koşulları hakkında bilgilendirme ve tavsiyeler bir gün önceden

verilmelidir. Yüksek rakımdan kaynaklanacak sağlık sıkıntılarına karşı önlemler alınmalıdır” şeklinde dille getirmektedir. K2 katılımcısı ise, “yayladaki botanik bilgisine kesinlikle hakim olması gerekir” şeklinde turist rehberinin alan bilgisinin önemini ortaya koymaktadır. K3 katılımcısı ise, yerel halkın kültürüne ve yaşamına yönelik görüşleri dille getirmektedir. Buna yönelik olarak “bölge halkının genel prototip yapısı da bunlara dahil” şeklinde bölge insanın kendine has yönlerine vurgu yapmaktadır. Ayrıca bölge mutfağına ilişkin deneyimlerine yönelik ise “bölgedeki yöresel yemekleri bilmesi gerekmektedir” şeklinde dille getirmektedir. Diğer bir katılımcı olan K5 ise, “yürüyüş rotasını iyi bilmesi, doğada yürüyüş için gerekli ekipmanlar ve kurallar, kaybolma, ekip olma ve ilk yardım vb.” bilgisine ilişkin önemi belirtmektedir.

Tüm bunların sonucunda turist rehberlerin yayla turizmine yönelik elde ettikleri deneyimleri ve bölgeye ilişkin bilinmesi gereken değerlendirmelerine bakıldığında, bölgenin iklimsel ve topografik yapısının önemini ortaya çıktığı, halkın kültürel yaşamının bilinmesi gerektiği ve ayrıca rota boyunca olabilecek durumlara ilişkin bilgi ve deneyim sahibi olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bir turist rehberi, yerine göre bir halkla ilişkiler oyuncusu, yol bulucu, eğlendirici, bilgi dağıtıcısı, arabulucu, eğitimci ve danışmandır (Cohen,1985:5-29). Bütün bu roller ilgili turun amacına ve turist beklentilerine göre değişiklik gösterebilir. Bu bağlamda turist rehberleri, farklı seyirciler önünde sahnede performans sergileyen aktörler gibidirler.

- Yayla turizmine katılan turistlerin beklentileri

Buna ilişkin turist rehberlerinin görüşlerine baktığımızda; K1 katılımcısı “yayla turuna katılan misafirler sosyal medya üzerinden yaptıkları araştırmalar neticesinde gördükleri manzarayı talep etmektedirler” şeklinde ifadesi ile sosyal medyanın önemine vurgu yapmaktadır. Böylece, sosyal medyanın turist beklentileri açısından önemini de ortaya çıktığını görmekteyiz. K2 katılımcısı ise turistlerin rehberlerinin yol gösterici rolüne değinerek “genellikle yaylada yol gösterici olmak ve bunu yaparken mümkün olduğunca misafiri rahat tutmak” beklentilerinin öne çıktığını dile getirmektedir. K3 katılımcısı ise kültürel yaşama karışma beklentilerinin oluştuğunu “insanların yaşayış biçimlerine ve yaylalar hakkında bilgi çok isteniyor” ifade etmektedir. K4 katılımcısı ise, turistlerin otantik yaşamın içerisinde yer alma beklentilerinin olduğunu ifade etmektedir. Buna ilişkin olarak da “ben Karadenizli olarak Karadeniz yayla turizmine katılan turistlere kendi yaşamımızı anlatıp, horon ya da tulum öğretip onlara da oynatıyorum” ifade etmektedir. K5 katılımcısı konaklama alanlarına ilişkin beklentilere yönelik “...yayla gezisini ve oradaki etkinlikleri sorunsuz kılma ve keyifli zaman geçirme ve temiz konaklama, doğal yiyecek ve uygun ücret ve yerel halk ile etkileşimin sağlanması” deneyimlerini dile getirmektedir.

Turistlerin tur boyunca turist rehberlerinden beklentileri, sosyal yaşam alana dahil olmak, temiz ve konforlu bir konaklama alanının sağlanması, düzenlenen etkinliklerin içerisinde aktif olarak yer almak ve organizasyonun sorunsuz bir şekilde başlayıp bitmesi olarak kısaca özetlenebilir.

Toplumsal açıdan turizm olgusu, bölgenin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevre üzerinde etki yaratan yönleriyle ele alınmaktadır. Yerel halkın turizmden ekonomik açıdan temel beklentisi, bölgenin ekonomisine olumlu bir girdi kalemi olmasıdır. Bunun yanında turizm hareketinin sosyo-kültürel bir canlanma yaratması ve çevre üzerinde en az zararlı şekilde sürdürülmesinin sağlanmasıdır. Yerel bölgenin dil, din yaşam ve kültürel değerlerin korunması oldukça önemlidir. Yerel halk ve turizm üzerine araştırma yapan Doxey'e (1976) göre, yerli halkın turizme karşı tutumu şeklinde ifade ettiği Tolerasyon Yaklaşımı dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar, coşku, ilgisizlik, rahatsızlık ve düşmanlık aşamalarıdır. Yerli halk, ilk aşamada turizmin gelişmesine olumlu bakarken son aşamada ise, turizmin çevre üzerinde yarattığı olumsuz durumdan dolayı rahatsızlık duymaktadır. Bu aşamada, yerel halk tarafından turistlere ve diğer turizm paydaşlarına yönelik suçlayıcı tavırlar gösterilmektedir. Bu anlamda yayla turizmi, yerel halkın yaşam tarzı ile etkileşimin ve doğal kaynakların kullanılmasının en üst seviyede içermesi nedeniyle yerel halkın bakış açısı oldukça önemli hale gelmektedir. Yerel halk ve turistler arasında köprü görevi gören turist rehberlerin buna yönelik değerlendirmeleri oldukça objektif olacaktır.

- Yayla turizmine yönelik yerel halkın yaklaşımı

Buna ilişkin turist rehberlerinin görüşlerine baktığımızda; K5 katılımcısı yerel halkın turizme ve turistlere karşı olumlu bir tavır içinde olduğunu gözlemlemiştir. Ancak K1 katılımcısı “yerel halk ekonomik kazanç elde etmekte olduğu için misafirperver davranmaktadır ama yaylalarda yoğun talepten dolayı rahatsızlık duymaktadır” şeklinde ifade etmektedir. K2 ise yerel halkın katılımına göre bir davranış gösterdiğini “yerel halk eğer turizm faaliyetlerinin içine girebiliyorsa, turizmi destekliyor ancak eğer direk olarak turizmin içinde değilse fazla kalabalık şekilde turistlerin gelmesinden hoşnut değildir” dile getirmektedir. K3 katılımcısı ise turistlerin çevreye bıraktıkları çöplerden rahatsız olduğunu vurgulamaktadır.

Turist rehberlerin yerel halkın yayla turizmine ilişkin değerlendirmelerine baktığımızda, yerel halkın olumlu bir tavır içerisinde olduğunu, yayla turizmin içerisinde doğrudan olanların dolaylı olarak katılım gösterenlere oranla daha toleranslı bir duygu içerisinde olduğu, ekonomik kazancın önemli görüldüğü belirlenmiştir. Ancak tüm bu olumlu durumlara rağmen, yayla turizmi sonucunda oluşan çevre baskısı, çevreye bırakılan zararlı maddelerden dolayı rahatsız oldukları ayrıca ortaya çıkmıştır. Yerel halkın çevreye karşı hassasiyetinin devam ettiğini söyleyebiliriz.

Turist rehberleri, grup turlarının temelini oluşturmakla birlikte turist memnuniyeti sağlamada önemli bir role sahiptir. Seyahat boyunca tur rehberleri turistlerle etkileşimini ve iletişimini sürdürmektedir. Turist rehberinin ortaya koyduğu performans memnuniyeti ve hizmet kalitesini etkilemektedir (Chang, 2014:219). Konunun temeline inildiğinde ise, sadece turist memnuniyeti ve hizmet kalitesini değil seyahat acentasının imajını ve ününü de etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında turist rehberinin kilit rolü üstlendiğini söylemek yerinde olacaktır. Turist rehberleri, yerel halk ve turist arasında arabulucu rolüne sahiptir. Bazen her iki tarafın da beklentileri ve ihtiyaçları birbirleriyle çatışma içerisinde olabilmektedir. Dolayısıyla turist rehberlerin bu durumu yönetebilme becerisi oldukça önemlidir.

- Tur boyunca karşılaşılan sorunlar ve zorluklar

Buna ilişkin turist rehberlerinin görüşlerine baktığımızda; K1 katılımcısı doğada yaşadıkları sorunları “Yağmur yağışı sonrası yolla yollarının çamur olmasından kaynaklı araçların zaman zaman zorlanması. Yolla yollarının dar ve virajlı olmasından kaynaklı endişeler” şeklinde ifade etmektedir. K2 katılımcısı ise abartılı turist beklentilerine “en büyük zorluk, yolla turizmi konusunda yeterli bilgisi olmayan bir misafir ile yolla otellerinde konaklamak... yaylalarda yüksek segmentli otel beklentisi olabiliyor” dikkat çekmektedir. Buna ek olarak K3 katılımcısı da sıcak su, konaklama işletmelerinin fiyat aralığı, elektrik kesintileri gibi temel ihtiyaçlarda standardizasyonu istediklerini dile getirmektedir. K4 ise yabancı turistlere (Araplara) gösterilen ilgi ve hizmetin kendi tur grupları tarafından kendilerine verilmediğini hissettiklerini, bununla başa çıkmanın zorluğundan bahsetmektedir. K5 katılımcısı ise bunu özetleyecek nitelikte “Zor yollar, yaşlı katılımcılar ve tehlikeli durumlar” şeklinde zorluklar yaşadıklarını ifade etmektedir.

Turist rehberlerinin yolla turizmine katılan turistlerden ve bölgenin iklimsel şartlarından zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Özellikle turistlerin konaklama vb. alanlarda beklentilerinin normal hizmet veren otellerde ve alanlarda yaşadıkları ile benzer kalitede ve standartlarda olmasını talep ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca tur grupları arasında özellikle yabancılarla karşı daha fazla hoşgörünün gösterilmesine karşı yabancılık duygusunun oluştuğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla yolla turizmde katılımcıların standartlar üstü istenilen isteklerine karşı turist rehberlerinin bunları zorluk ve sorun olarak gördüğünü söyleyebiliriz.

Sonuç ve Değerlendirme

Yolla turizm faaliyetleri, tamamen kırsal kesimlerde yaşanan bir olgu olması itibarıyla yerel halkın turizm gelirlerinden pay almaları ve refah seviyelerinin yükselmesine olanak sağlamaktadır. Ekoturizm yaklaşımları kapsamında, kırsal turizm veya yeşil turizm türlerinden biri olarak ifade edilen yolla turizmine katılım, gerek doğal gerekse de kültürel amaçlı yapılan seyahatleri kapsamaktadır. Dolayısıyla yolla turizmi, doğa ile baş başa olmak, bozulmamış doğada yaşamak, yolla kültürünü görmek, eski yaşam kültürüne olan özlem, tek düzelikten kaçmak, doğada rekreasyon etkinliklerine katılmak ve yürüyüş yapmak gibi talepleri içermektedir (Zaman, 2007: Somuncu, vd, 2012:). Zaman’a göre (2007:2010) göre yolla turizmde asıl çekici unsur, sıcaklığın etkili olduğu alt bölgelerden ılıman değerlere sahip yukarı bölgelere doğru bir kaçışı içermesidir. Özellikle kıyı bölgelerinde yaşayanlar, yaz aylarında sıcaklardan kaçmak için rakım olarak yüksek bölgelerde bulunan yaylalara giderek buralarda konaklamaktadırlar.

Yolla turizmine yönelik talebin her geçen arttığı günümüzde, turist ve yerel halk arasında etkileşimi ve iletişimi sağlayan turist rehberlerinin üstlendikleri rol ve sorumluluklar oldukça önemlidir. Yapılan çalışmada turist rehberlerinin yolla turizmine yönelik değerlendirmelerinin dört ana başlıkta toplandığı görülmüştür. Bunları incelediğimizde;

Yolla turizm faaliyetlerini yürüten rehberlerin bilmesi gereken olmazsa olmaz spesifik bilgileri incelediğimizde; özellikle tur öncesi gidilecek olan yaylalardaki botanik, yaban hayatı, değişen iklim koşulları ve yol durumu konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Tur sırasında gidilecek olan yöredeki yerel halkın geleneksel yaşam ve kültürü bilgilerini tur üyelerine aktararak başta yerel mutfak ve yaşamı deneyimlemelerini teşvik etmelidir. Ayrıca tur sırasında karşılaşılabileceği olağanüstü durumlar (kaybolma, ilk yardım vb.) ile ilgili de bilgi sahibi olmalı, gruba bilgi vermeli ve gerçekleşmesi durumunda da çözüm üretebilmelidir.

Yolla turizmine katılan turistlerin beklentilerini incelediğimizde de, yolla turizmine yönelik turlara katılan misafirlerin seyahat kararları üzerinde etkili olan görselliklerin görülmesi ve reklamlar ile taahhüt edilen tüm hizmetlerin verilmesi ve yerel yaşam hakkındaki bilgi isteklerinin karşılanması gerekmektedir.

Turist rehberleri, grup misafirlerine yaylada yol gösterici olmak ve bunu yaparken de mümkün olduğunca onları rahat ettirmeye çalışmalıdır. Bu amaçla beklentileri karşılayabilecek düzeyde konaklama, yeme ve içme hizmetlerinin fiyat-fayda dengesi içinde verilmesini sağlamalıdır. Ayrıca misafirler, tur esnasında gerçekleştirilen etkinliklerin içerisinde olma konusunda isteklerinin olması halinde katılımlarını ve organizasyonun sorunsuz bir şekilde başlayıp bitmesini gerçekleştirebilmelidir.

Turist rehberlerinin değerlendirmelerine göre yayla turizmine yönelik yerel halkın yaklaşımının genellikle olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Çünkü yerel halk, gerçekleştirilen turizm hareketlerinden ekonomik kazanç elde ettiği için gelen turistlere misafirperver davranmaktadır. Ancak yaylalarda yoğun talepten dolayı da rahatsızlık duymaktadırlar. Bu rahatsızlığın temelinde, yayla turizmi sonucu oluşan çevre baskısından turistlerin çevreye bıraktıkları çöpler bulunmaktadır. Bu nedenle turist rehberleri, her iki tarafın da beklentilerinin ve ihtiyaçlarının birbirleriyle çatışma içerisinde olabileceği durumlarda, bu sorunu yönetebilme becerisine sahip olarak çevre başta olmak üzere ortaya çıkabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmaya çalışmalıdır.

Tur boyunca karşılaşılan sorunlar ve zorlukların başında, bölgenin iklimsel şartlarından ve coğrafik yapısından kaynaklanan yol şartları ile ilgili zorluklar gelmektedir. Bu zorluklar ile ilgili rehberlerin yapacağı çok şey bulunmamakla birlikte tur misafirlerine detaylı bilgiler verilmeli ve uygun ve konforlu ulaşım olanakları sağlanarak ortaya çıkabilecek memnuniyetsizlikler giderilmeye çalışılmalıdır.

Kıyı şeridinde bulunan bakanlık belgeli otellerin standardına sahip otel sayısının yaylalarda az olmasından dolayı, hizmet kalitesi ile ilgili sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durumun ortadan kaldırılabilmesi için turist rehberi gidilen yaylalardaki otel ve alınabilecek diğer hizmetler ile ilgili doğru ve güncel bilgileri grup üyelerine aktarmalıdır. Çünkü beklentilerin karşılanamaması, misafir memnuniyeti üzerinde oldukça etkili olan bir konudur.

Yabancı turistlerin özellikle de körfez ülkelerinden gelen turistlerin yaylalarda çok fazla olmasından dolayı tura katılan misafirler, yabancı misafirlere gösterilen ilgi ve hizmetin kendilerine verilmediğini düşünebilmektedirler. Ancak böyle bir durumda turist rehberleri, hizmet standardının eşit olduğu konusunda grup üyelerini ikna etmeye çalışması gerekmektedir.

Sonuç olarak turist rehberleri; turistlerin programlarını gerçekleştirmek, gezi noktaları hakkında bilgi vermek, gezilen yöre kültürünü tanıtmak, misafirlerin etkinlik isteklerine program ölçüsünde gerçekleştirme görevlerini yerine getirmektedirler. Dolayısıyla turist rehberlerinin bu süreçte elde ettikleri deneyimler, objektif olması itibarıyla (yerel halk ve turist arasında aracı bir role sahip olması) yayla turizminin gelişiminde oldukça etkili olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada da Doğu Karadeniz Bölgesinde tur deneyimi yaşayan turist rehberlerin gözüyle yayla turizmine yönelik sorun ve beklentiler değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar açısından turist rehberlerinin yayla turizminin bölge halkının ekonomik ve sosyalleşmesi açısından oldukça canlılık kazandırdığını ve yöre ekonomisine olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Ancak söz konusu bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sırasında çevresel değerler üzerinde oluşan baskıyı ve olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına yönelik uygulamaların hayata geçirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Çünkü yayla turizmi ile geleneksel yaylacılık faaliyetlerini olumsuz etkileyecek bir noktaya gelinmemelidir. Yayla turizmi, yöresel kültürü değiştirici bir güçten olmaktan ziyade bölge değerlerine entegre edilerek uzun yıllar koruma ve kullanma dengesi içinde sürdürülebilmelidir.

Bu çalışmada, turist rehberlerin yayla turizmine ilişkin görüş ve deneyimlerine yer verilmiştir. Yayla turizminin gelişmesi ve sürdürülmesinde; yerel halk, turistler, kamu ve sivil toplum örgütleri gibi bir çok paydaşın rolü oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmada, paydaşlardan sadece turist rehberleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, diğer paydaşlara yer verilmemiştir. Gelecek çalışmalarda daha detaylı bir tartışmanın ortaya konulması için, bütün paydaşların içinde yer aldığı bir araştırma yürütülebilir. Böylece yayla turizmi, bütün yönleriyle ele alınarak, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri ortaya konulabilir.

Kaynakça

- Assenova, M. (2012). Problems of Sustainable Tourism Development in Strandzha Nature Park. *Journal of Environmental and Tourism Analyses*, 1(1), 43-63.
- Bakdemir, U. ve Özdemir, U. (2002). Doğu Karadeniz Bölümünde Gelişmekte Olan Yayla Turizm Merkezlerine bir Örnek: Bektaş Yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 9-35.
- Bowie, D., ve Chang, J. C. (2005). Tourist Satisfaction: A view from a Mixed International Guided Package Tour, *Journal of Vacation Marketing*, 11(4). 303-322.
- Calaretu, V. (2011). "The Impact of Tourism on Mountain Community Development", *Cactus Tourism Journal*, 2(1). 26-30.
- Chang, K. C. (2014). Examining the Effect of Tour Guide Performance, Tourist trust, Tourist Satisfaction, And Flow Experience On Tourists' Shopping Behavior, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(2). 219-247.
- Cohen, E. (1985). The Tourist Guide: The origins, structure and dynamics of a role, *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5-29.
- Demaray, A. E. (2007). "Nature Guiding in Our National Parks", *National Municipal Review*, 12(2). 56-58.

- Doğanay, S. (2009). Koruma-Kullanma Dengesi Açısından Cami Boğazı Yaylası ve Çakırgöl Çevresinin Turistik Potansiyeline Coğrafi Bir Yaklaşım. *Doğu Coğrafya Dergisi*, (22).165.186.
- Doğaner, S. (2001),Türkiye Turizm Coğrafyası, İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Doxey, G. V. (1976). When Enough's Enough: The Natives are Restless in Old Niagara. *Heritage Canada*, 2. 26–28.
- Güngördü, E. (2003), Türkiye'nin Turizm Coğrafyası, Nobel Yayınları, Ankara.
- Haberal, H., (2013). Yayla Kültürü ve Yayla Turizmi, Ankara: Özyurt Matbacılık.
- Howard, J., Thwaites, R. ve Smith, B. (2001). Investigating The Roles of the Indigenous Tour Guide, *The Journal of Tourism Studies*, 12 (2), 32-39.
- Innocent, P., Merciu, C. ve Merciu G.L. (2012). "Mountain Tourism – a Challenge for Sustainable Development",Case Study: Parâng Resort. *Economic Insights – Trends and Challenges*(1), 62-72.
- Kızılırmak, İ., (2006). Türkiye'de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir inceleme, *Sosyal Bilimler Dergisi* (15). 181-196.
- Kızılırmak, İ., Çifçi, İ. ve Kaya, F. (2015). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Alternatif Konaklama İşletmelerinin Kullanılması: Yayla Evleri Örneği. *GUSBEED*, 6(14). 99-109.
- Kline, J. D. (2001). *Tourism and Natural Resource Management: A General Overview of Research and Issues*, United States Department of Agriculture General Technical Report, http://sequoia.fsl.orst.edu/lulcd/Publicationsalpha_files/Kline_2001_GTR_506.pdf, (02.06.2018).
- Küçükali, S., Kaya, F. ve Kızılırmak, İ. (2017). Yerel Paydaşların Bakış Açısıyla Turizmde Yayla Evlerinin Kullanılması Yaklaşımı, (Tam merin bildiri), DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu, 23-24 Ekim 2017, Karadeniz Teknik Üniversitesi. 348-360.
- Koca, H. (1995). Gözne'de Yayla Turizmi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1(1). 281-301.
- Kozak, M. ve Bahçe, S. (2009). Özel İlgi Turizmi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Koroğlu, Ö. (2014). Meslek Seçimi İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2). 137-157.
- Luoh, H. F., ve Tsauro, S. H. (2014). The effects of Age Stereotypes on Tour Leader roles. *Journal of Travel Research*, 53(1). 111-123.
- Marg Nepal Pvt Ltd. (1997). Report on Nepal Departing Visitor's Survey, Kathmandu: Nepal's Tourism and Nepal's Partnership for Quality Tourism Project.
- Merriam, S.B. (2013). Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama için bir Rehber. (Çeviri: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mossberg, L. L.,(1995), Tour Leaders and Their Importance in Charter Tours. *Tourism Management*, 16(6). 437-445.
- Somuncu, M., Çabuk Kaya, N., Akpınar, N., Kurum, E. ve Özelçi Eceral, T. (2012). Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylalarında Çevresel Değişim, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tetik, N. (2012). Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterlilikleri: Doğu Karadeniz Örneği.
- Tsauro, S. H. ve Teng, H. Y. (2017). Exploring Tour Guiding Styles: The Perspective of Tour Leader Roles. *Tourism Management*, 59. 438-448.
- UNEP (2007). *Tourism and Mountains*, Erişim: <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0957xPA-MountainsEN.pdf>. Erişim Tarihi: 18.10.2019.
- Veith, C. (2011). Why Invest in Sustainable Mountain Development? (J.Shaw, Dü) Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).
- Zaman, M. (2007). Doğu Karadeniz Kıyı Dağlarında Yaylalar ve Yaylacılık, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Zaman, M., (2010). Doğu Karadeniz Kıyı Dağları'nda Dağ ve Yayla Turizm, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Weiler, B. ve Ham, S.H. (2002). "Tour Guide Training: A Model for Sustainable Capacity Building in Developing Countries", *Journal of Sustainable Tourism*, 10(1). 52-69.

Weiler, B., Johnson, T. ve Davis, D. (1991). Roles of the Tour Leader in Environmentally Responsible Tourism. in Bureau of Tourism Research, Ecotourism Incorporating The Global Classroom, 1991 Conference Papers . 228-233.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Aim and Scope

The role of tourist guides is becoming more and more important in the type of tourism which includes both natural and cultural habitats such as tableland tourism. In this context, tourist guides need more specific information due to special conditions such as climatic conditions, transportation difficulties, shortage of accommodation, health problems etc. during the tableland tourism travel. As in all tourism activities, tourist guides play a mediating role in meeting the local people with the tourists and also integration of the tourists with the nature in the tableland tourism. So it is very important to show the experiences of the tourist guides in this process. Although this situation is known by many researchers, we see that limited number of researches have been made in terms of tableland tourism. In this study, it is aimed to examine the opinions of tourist guides on local people and tourist expectations by revealing the experiences of tourist guides in tableland tourism activities. In this context, semi-structured interviews were conducted with tourism guides who are experts in their fields and descriptive analysis was conducted on the data. As a result of the study, it was determined from the eyes of the tourist guides that the local people do not look warm to the mass and intensive tourist masses.

Methods

The universe of this research consists of individuals who have experienced tourist guiding in the plateaus within the scope of ecotourism tours in the Eastern Black Sea Region. In general of Turkey is considered that more than ten thousand tourist guides are found and assuming that some of them work in the Eastern Black Sea Region, sampling was made because it was not possible to access the guides in terms of time and space. Therefore, a total of five tourist guides working in the field were interviewed through purposeful sampling. Most of the guides supporting the study were selected from the guides who have been working in the Eastern Black Sea Region for a long time and who know the plateaus of the region very well and experienced the positive and negative developments in these areas. Data were collected by semi-structured interview technique with questions prepared by the authors in the light of literature. The data were obtained from interviews with tourist guides between 25 June and 27 August. The obtained data were subjected to descriptive analysis.

Findings

When the tour guides' experiences on the tableland tourism and their evaluations about the region, the importance of climatic and topographic structure of the region emerge. In addition, it is revealed that the cultural life of the people should be known and that they should have knowledge and experience about the situations that may occur along the route. Tourists' expectations from the tour guides during the tour, to be included in the social life area, to provide a clean and comfortable accommodation to take part actively in the activities organized and the organization can be summarized as a smooth start. To create a socio-cultural revival of the tourism movement and to ensure the continuation of the environment with the least harm. The preservation of local language, religious life and cultural values of the local region is very important. When we look at the evaluations of the tourist guides on the tableland tourism of the local people, it is seen that the local people have a positive attitude. People who are directly involved in tableland tourism have a more tolerant feeling than those who participate indirectly and economic gain is seen as important. However, in spite of all these positive situations, it was also revealed that they were disturbed by the environmental pressure caused by tableland tourism and the harmful substances released to the environment. Consequently it can be said that the sensitivity of the local people to the environment continues.

Conclusion

The tableland tourism activities, as it is a phenomenon experienced entirely in rural areas, enable local people to get a share of tourism revenues and increase their welfare levels. Today, the demand for tableland tourism is increasing and the roles and responsibilities of tourist guides providing interaction and communication between tourists and local people are very important. In this study, tableland tourism was evaluated with the help of tourist guides who had tour experience in Eastern Black Sea Region. In terms of the results obtained, the tourist guides stated that the tableland tourism brought vitality to the economic and socialization of the people of the region. All participants agreed on this issue. As a result, tableland tourism should not reach a point that will adversely affect traditional activities. The tableland tourism should be integrated into the regional values rather than being a changing power of local culture.